

Başvuru Numarası	: 2023/16
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 06.11.2024/52
Karar Numarası	: 2024/1180
Başvuran	: P.D.Ç.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: T.E.
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın gittiği işletmede servis ücretine itiraz etmesi sonrasında ayrımcı söylemlere maruz kaldığı ve işletmeye alınmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 23/8/2022 tarihinde 4 kişi olarak muhatap işletmeye gittiklerini, hesabı talep ettiğinde adisyonda 600 TL tutarında servis ücretinin yer aldığını gördüğünü,

b. Adisyonda yer alan 600 TL ücreti ödemeyi kabul etmediğini, bu nedenle ekonomik olarak aşağılandığını, sahil kısmına ve işletmeye bir daha alınmadığını,

c. İşletmenin sosyal medya hesabından ulaştığı H.E'ye ait e-posta adresine; ayrımcılığın düzeltilmesi ve işletmeye alınması hususunda e-posta gönderdiğini,

ç. Gönderdiği e-postalara karşı olumlu bir cevap alamadığını belirtmektedir.

3. H.E.'den alınan yazılı görüşte özetle;

a. Söz konusu işletmenin sahibi değil sigortalı çalışanı olduğunu,

b. Başvuranın ulaştığı e-posta adresinin kendisine ait olduğunu, bu e-posta adresini kullanarak çalıştığı iş yeri ile alakalı sosyal medya üzerinden içerikler paylaştığını,

c. Başvurana sadece bir kez e-posta ile cevap verdiğini, olayda bir husumetinin olmadığını belirtmektedir.

4. Muhatap T.E'den alınan yazılı görüşte özetle;

a. İşletmenin 8 yıldır faaliyet gösterdiğini, sektörde 18 yıldır bulunduğunu bugüne kadar böyle bir suçlama ile karşılaşmadığını,

b. Başvuranın 23/8/2022 tarihinde gerçekleştiğini belirttiği olaydan sonra işletmeye alınmadığına ilişkin bir beyanının bulunmadığını, kendisinin de başvuranın kim olduğunu dahi hatırlamadığını, işletmeye gelse dahi tanıyamayacağını,

c. İlgili tarihte işletmede bir şahsın sahne aldığını bu nedenle ücretlendirmenin farklılık arz ettiğini ve bunu sosyal medya hesaplarından duyurduklarını,

ç. Başvuranın işletmeyi yanıltıcı açıklamalar ile kötülediğini bu durumun kendisinin ve işletmesinin itibarını

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

zededelediğini belirtmektedir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Muhatabın, kendisinin şikayetinden sonra sosyal medya hesaplarından fiyat bilgilendirmesini içerir paylaşımlarda bulunduğunu,

b. İşletmede 600 TL'lik bedele itiraz ettiğini buna karşılık bedeli ödemek zorunda olduğunun ve ödemediği ayrılamayacağını belirtildiğini, bu nedenle kasa önünde 40 dakika bekletildiğini,

c. İşletmede "mekanın kendisini aştığı, ekonomik durumuna uygun olmadığı" açıklamalarında bulunulduğunu, bir daha sahil kısmına ve işletmeye alınmaması hususunda çalışanlara talimat verildiğini,

ç. Durumun düzeltilmesine ilişkin işletmeye attığı e-postalara karşı bir cevap alamadığını, sahile gittiğinde işletme önünden sahil kısmına girmemesi konusunda uyarıldığını, kendisine işletmede su satılmıyor denilerek su satılmadığını belirtmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Amaç ve kapsam*" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır... Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk atında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

9. Mezkûr Kanun'un "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

10. Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

11. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in "*Başvurunun konusu*" başlıklı 31’inci maddesi şöyledir:

"(1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

12. Mezkûr Yönetmelik’in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48’inci maddesi şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı ... yönlerinden incelenir."

13. Yönetmelik’in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

15. 6701 sayılı Kanun, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamını düzenlemektedir. 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan kişilerin Kuruma başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir.

16. Somut olayda başvuran, 23/8/2022 tarihinde "Yelken Garden Beach" adlı işletmede yeme-içme hizmeti aldığını, hesabı talep ettiğinde adisyonda 600 TL’lik servis ücretinin yer aldığını gördüğünü, buna itiraz etmesi üzerine ekonomik durumuna yönelik ayrımcı söylemlere maruz kaldığını ve muhatap tarafından işletmeye bir kez daha alınmaması yönünde talimat verildiğini, bu nedenle ayrımcılığa uğradığını iddia etmektedir.

17. İşletmenin sosyal medya hesabı üzerinden ulaşıldığı belirtilen H.E.’ye ait e-posta hesabına başvuran tarafından 24/8/2022 tarihinde "*İyi günler, dün gece 4 kişilik olarak geldiğimiz restoranınızda tarafımdan haksız bir şekilde almaya çalıştığınız 600 TL servis ücretine itiraz ettiğim için bir daha restorana alınmamam, bu yerin benim bütçemi aştığı ve ekonomik olarak bana göre olmadığı, bir daha ne sahile ne restorana alınmamam konusunda garsonlara ve diğer çalışanlara talimat verip beni kovmuştunuz. İşbu kararınızın hala geçerli olup olmadığı hakkında bilgi almak istiyorum. Şayet bu kararınız hala geçerliyse bu kararınızdan dönmenizi ve durumu düzeltmenizi ve bana e-posta yoluyla*

cevap vermenizi talep ediyorum." içerikli e-posta gönderilmiştir.

18. Başvuranın e-postasına karşılık H.E. tarafından "*Merhaba, dün gece organize ettiğimiz canlı müziğin (organizasyon+solist+orkestra+ yol vs. gibi) bir gider bütçesi var. Böyle gecelerde bazı işletmeler giriş parası alır. Fakat biz herhangi bir haksız kazanç elde etmemek için gelecek olan misafirlerimize kişi başı 250 TL minimum bir limit koyduk. Bu para karşılığında listeden istediğinizi yiyip içebilirsiniz. Bizim hizmet sektöründe yaklaşık 30 yılı aşkın bir geçmişimiz var. Böylelikle yaklaşımınız biraz agresif olmakla birlikte avukatlık kartınızı defalarca göstermeniz bizi tehdit eder gibi olan tutumunuz bizi üzmüştür. Dün gece bütün misafirlerimiz mutlu ve eğlenceli bir şekilde mekânımızdan ayrılmıştır.*" içerikli e-posta ile cevap verilmiştir.

19. Bu kapsamda, Kurumumuzca H.E.'nin görüşü talep edilmiştir. H.E. yazılı görüşünde; işletmenin bir çalışanı olduğunu belirtmiş ve söz konusu olayda bir husumetinin bulunmadığını beyan etmiştir.

20. İşletme sahibi muhatap T.E. tarafından ise; işletmenin 8 yıldır faaliyet gösterdiği, ilgili sektörde 18 yıldır bulunduğu, bugüne kadar böyle bir suçlama ile karşılaşmadığı, başvuranın 23/8/2022 tarihinde gerçekleştiğini belirttiği olaydan sonra işletmeye alınmadığına ilişkin bir beyanının bulunmadığı, kendisinin başvuranın kim olduğunu dahi hatırlamadığı, işletmeye gelse tanıyamayacağı, ilgili tarihte bir şahsın sahne aldığı, bu nedenle ücretlendirmenin farklılık arz ettiği ve bunu sosyal medya hesaplarından duyurdukları, başvuranın işletmeyi yanıltıcı açıklamalar ile kötülediği bu durumun kendisinin ve işletmesinin itibarını zedelediği belirtilmektedir.

21. Başvuran muhatabın yazılı görüşüne karşı iletildiği cevabi yazısında diğer iddialarından farklı olarak, sahile gittiğinde işletme önünden sahil kısmına girmemesi konusunda uyarıldığını, kendisine işletmede su satılmıyor denilerek su satılmadığını belirtmektedir.

22. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin (İHEB) 2'nci maddesi şöyledir:

"Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir." Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 2'nci maddesine göre "*Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.*" Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*"

23. 6701 sayılı Kanun kapsamında Kurumumuzun ayrımcılık incelemesi yapılması için somut olayın kanunda sayılan temeller kapsamında kalması gerekmektedir. Bu kapsamda başvuranın işletme yetkilileri tarafından ifade edildiğini iddia ettiği "*servis ücretine itiraz ettiğim için bir daha restorana alınmamam, bu yerin benim bütçemi aştığı ve ekonomik olarak bana göre olmadığı*" söylemleri nedeniyle servet temelinde ayrımcılık iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

24. Servet kavramı Türkçe sözlükte; varlık, zenginlik, mal-mülk olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanımında ise, sahibinin belli bir zamana değin biriken varlıklarının o anki toplam değeri veya sahibine gelir

sağlayan taşınır ve taşınmaz değer olarak ifade edilmektedir (TİHEK, Servet Temelinde Ayrımcılık, Ayrımcılık Temelleri Serisi No: 7, s. 3). Bu kapsamda başvuranın muhatap tarafından ifade edildiğini iddia ettiği ekonomik durumuna dair söylemlerin servet temeli çerçevesinde incelenebileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan, iddiaların tek başına kanunda sayılan bir temelle ilişkisinin kurulması yeterli değildir. Başvuranın söz konusu temel kapsamında ayrımcı bir muameleye uğraması gerekmektedir.

25. Ayrımcılık yasağı, benzer veya karşılaştırılabilir durumda olan kişilere farklı muamele gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre farklı muamele, meşru bir amaç için gerçekleştirilmemiş veya kullanılan araç ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında orantılılık yoksa ayrımcılık olacaktır (AİHM, *Burden/İngiltere* [GK], B. No: 13378/05, 29/4/2008, para. 60). Kişinin maddi olanakları ve varlıklarını yapısında barındıran bir kavram olan serveti sebebiyle meşru ve makul bir temele dayanmayan farklı muameleye maruz kalması, ayrımcılık yasağının ihlaline sebebiyet verebilmektedir.

26. Başvuranın beyanları ve Kurumumuza sunduğu belgeler incelendiğinde; işletme tarafından talep edilen servis ücretinin sadece başvurandan talep edildiği açıklamasının yer almadığı görülmektedir. Buna ek olarak, bazı işletmelerin belirli organizasyon programları kapsamında farklı ücretlendirmelerde bulunduğu bilinmektedir. İşletmelerin organizasyon programları kapsamında ayrıca servis ücreti talep etmesine ilişkin değerlendirme 6701 sayılı Kanun kapsamında Kurum görev alanımıza girmemektedir.

27. Başvuranın servis ücretine itiraz etmesinden sonra işletme yetkililerinin mekanın kendisini aştığı, ekonomik durumuna uygun olmadığına yönelik ifadelerinin başvurana karşı farklı bir muamelede bulunulması anlamına gelmediği, anlaşıldığı üzere söz konusu servis ücretinin işletmede bulunan herkesten talep edildiği, aksi bir açıklamanın iki tarafın beyanında da bulunmadığı, başvuranın bu ücreti ödemek istememesi nedeniyle taraflar arasında bir uyuşmazlığın geliştiği, başvuranın muhatap tarafından ifade edildiğini iddia ettiği anılan ifadelerin başvuranın söz konusu bedele itiraz etmesi üzerine sarf edildiğinin anlaşıldığı, her işletmenin sunduğu hizmet karşılığında bir bedel talep edeceği ve bu bağlamda hizmet bedeline ilişkin uyuşmazlıkları inceleme yetkisinin yargı organlarında bulunduğu değerlendirilmektedir.

28. Başvuranın bir diğer iddiası söz konusu olay sonrası işletmeye alınmadığı ve kendisine su satılmadığıdır. Başvuran işletmeye alınıp alınmayacağına ilişkin sorusunu e-posta ile işletmenin bir çalışanı olan H.E.'ye iletmiş, verilen cevap incelendiğinde başvuranın işletmeye alınmayacağına ilişkin bir ifadenin yer almadığı görülmüştür. Muhatap T.E. tarafından ise başvuranın kim olduğunun dahi bilinmediği, bu kapsamda başvuranın işletmeye alınmaması gibi bir durumun söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Buna karşı başvuran tarafından iletilen yazılı görüşte ise; sahile gittiğinde işletme önünden sahil kısmına geçmemesi yönünden uyarıldığı, işletmede kendisine su satılmadığı belirtilmiştir. Başvuran bu iddiasına ilişkin herhangi bir tarih bildirmemiş veya iddiasını destekler kanıt niteliğinde bilgi ve belge sunmamıştır. Bu kapsamda başvuranın beyanlarının soyut nitelikte kaldığı ve bu kapsamda açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşıldığından, başvurunun, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi hükmü uyarınca kabul edilmez olduğu değerlendirilmesine varılmaktadır.

29. Sonuç olarak, başvuranın iddiaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; Kurum görev alanımızla bağdaşmadığı ve açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşıldığından başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye